

Jazz Special

Nr. 158 13. november 2017 – 31. januar 2018

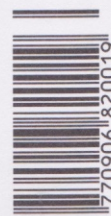
DK 65 / EUR 9

MATHIAS RÜEGG

Peter Danstrup
Musikken kræver
et godt helbred
Jazzquiz
Jazzkids

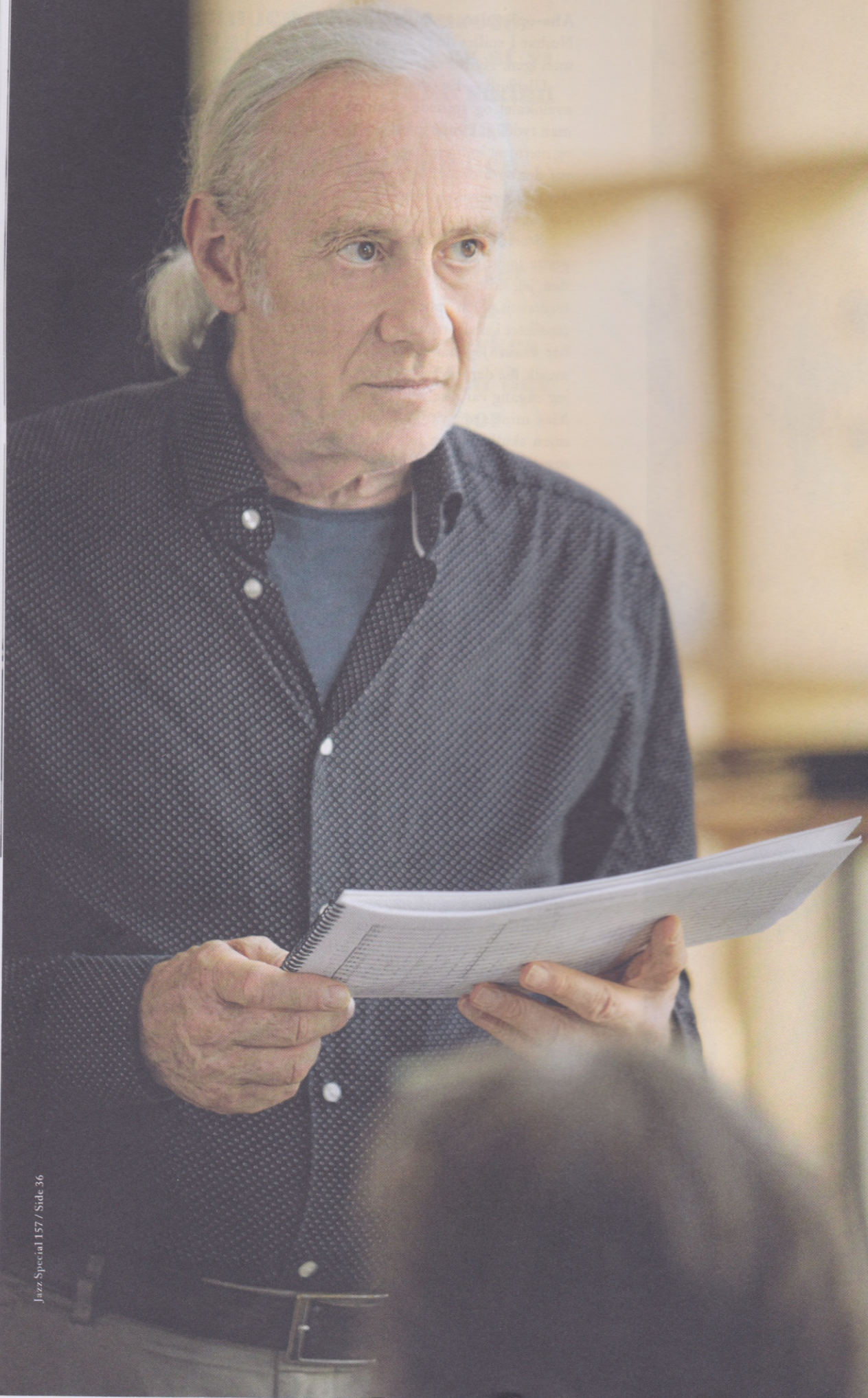
Gone Fishin'
Anna Kruse
John Abercrombie
Anders Bergcrantz
Siggi Loch

Jazzen i Spanien
Jan Lundgren
Grady Tate
Scatsang
Brice Sorianò

9 770906 820019

—Jazzen *eksisterer ikke* mere. Kulturelt og socialt har den ingen relevans længere. *Det er forbi.*

I 2014 og 2016 afviklede JazzDanmark i samarbejde med The Orchestra og DJBFA workshop-projektet Komposium. I efteråret 2017 gentog man projektet med endnu en international kapacitet som underviser og inspirator: Mathias Rüegg.

Tekst: Peter Jensen

Foto: Claus Peuckert

The Orchestra & Komposium 2017

Igennem snart 25 år har dette orkester arbejdet med udvikling af bigband-formatet. Med Komposium inviterer The Orchestra komponister med vidt forskellige baggrunde til at skrive for orkesterformen.

Komposium 2017 strakte sig over en periode på fem uger. De ti udvalgte komponister var: Kaj Stensgaard, Kasper Bai, André Jensen, Pelle Fridell, Anders Müller, Anne Mette Iversen, Thomas Maintz, Jakob Høgsbro, Radek Wosko og Rasmus H. Henriksen. De behøvede ikke i forvejen at have erfaring med bigband-komposition, men skulle have lyst til at arbejde med en komposition, der til slut fremførtes af The Orchestra ved en række koncerter.

Mathias Rüegg

Den schweiziske pianist og komponist er bosat i Wien og har i mange år arbejdet med Vienna Art Orchestra, som han grundlagde i 1977. Han har også komponeret for klassiske orkestre. Hans musik krydser over gængse genrebetegnelser og bygger på den europæiske musiktradition – men med en grundig viden om den amerikanske bigband-skole, som han ad flere omgange har taget under kærlig behandling med Vienna Art Orchestra.

Om dette års underviser kunne projektleder Kaspar Wagner fortælle:

—Mathias bidrog med sin store erfaring til at de deltagende komponister fik en helt igennem solid basis at skrive for bigband. Det var netop, hvad vi

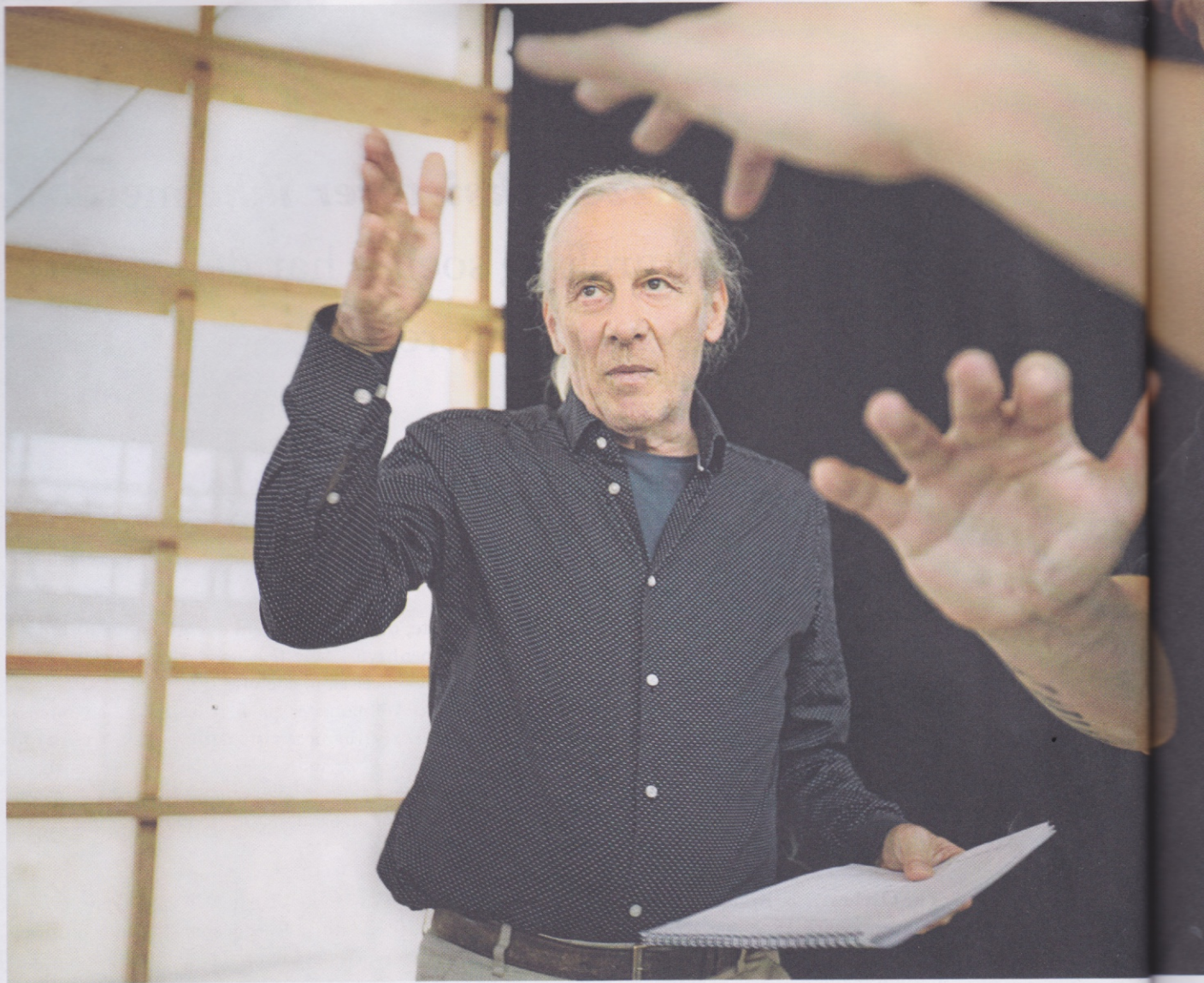
søgte, da vi spurgte ham om at komme på besøg i København i hele fem uger. Hans egen smag og præferencer skinnede ofte igennem og udfordrede de ti komponister på flere måder. I en intensiv lære-/skriveproces viste dette sig konstruktivt for de fleste. Mit indtryk er at han har sat et vigtigt aftryk og at de ti komponister vil skrive megen ny musik for bigband, når indtrykkene har sat sig.

Deltagerne

Radek Wosko: —Vi har fået en virkelig erfaren vejleder i Mathias Rüegg, som ikke kun var inspirerende, men også havde håndværket i orden. Det var bestemt dét, jeg havde brug for efter at have skrevet et dusin bigband-arrangementer før. Det, der slog mig allermost, var The Orchestras professionalisme. Jeg har ikke haft mulighed for at få mine værker spillet af sådan et fantastisk orkester før, hvor man ikke skulle forklare basale ting. Tværtimod. De kom hurtigt med skarpe bemærkninger og idéer, der gav endnu mere inspiration. Det er stadig lang vej, men jeg vil investere mere tid til komposition og arrangement for bigband, for jeg vil gerne have mere professionelt arbejde og flere bestillinger inden for dette felt.

Jakob Høgsbro: —Det var spændende og udfordrende at gå ind på Mathias Rüeggs præmisser fuldstændigt. Da jeg meldte mig til kurset, havde jeg et klart ønske om at skrive med en uortodoks bigband-lyd. Men efter at have forstået hvad Rüegg kunne og ville, slog jeg ind på en anden vej. Rüeggs indfaldsvinkel er at der er ti love, man skal kunne: *The basics, the basics, the basics* (ja, gange ti). Så undervisningen gik ud på at stå på skuldrene af tidligere tiders excellente bigband-komponister og arrangører. Det var lærerigt. Det endte med at jeg skrev en Thad Jones-inspireret (i hvert fald i orkestreringen) *Boogaloo-blues*-agtig ting. Jeg ku' dog ikke helt slippe det med den anden lyd, så jeg føjede en intro på i et andet tonesprog, nu jeg havde mulighed for at få det spillet af The Orchestra.

Store ensembler en passion

Efter generalprøven 29. september spurgte jeg Mathias Rüegg om, hvorfor han begyndte at komponere for store jazz ensembler.

—Jeg begyndte ved en tilfældighed, men allerede som barn var jeg interesseret i at komponere musik. Det har altid været min store passion. Når du er ung, snubler du ind i ting, og pludselig finder du ud af at du har et orkester, selv om det ikke var din oprindelige plan.

—Da du så havde et orkester, hvor søgte du inspiration til at udvikle dig som komponist og arrangør?

—Jeg var stor fan af Carla Bley og Gil Evans, og så lyttede jeg selvfølgelig til klassisk musik. Det var jo dér, jeg kom fra.

—Studerede du partiturer, eller lyttede du dig blot frem og udviklede dine egne teknikker?

—Jeg kastede mig bare ud i det, men senere begyndte jeg at analysere musik

og tilegne mig nogle af de teknikker, som jeg ikke havde lært som ung.

—Det kan være svært at få fat på studiepartiturer af bigband-musik, da noderne jo ikke udgives som klassiske komponisters værker.

—Der findes én bog: *Inside The Score* af Rayburn Wright. Det er den bedste! Ellers har jeg mest analyseret partiturer af klassisk musik.

—Kan du pege på nogle højdepunkter i din karriere som komponist?

3 TRIOLGY: 30TH ANNIVERSARY BOX med Vienna Art Orchestra fra 2006 er nok det bedste, jeg har skrevet.

—Ser du bigbandets standardiserede besætning som en kreativ begrænsning?

—Jeg nåede et punkt i 2009, hvor det var *game over* med bigband. Derfor ændrede jeg besætningen i Vienna Art Orchestra til et klassisk kammerorkester.

—Når du skriver for bigband, så handler omkring halvdelen af musikken om solisterne, og som komponist må du levere noget, de kan li'. Dette er særligt for bigband-musik. Men når du har knækket koden, kan du fylde hundredevis af sider med noder, som musikerne kan li', men som på et tidspunkt bliver uvedkommende for dig som komponist. Derfor skriver jeg nu kun for klassiske kammerbesætninger, hvilket jeg holder meget af.

—Indgår improvisation som et element i din kammermusik?

—Nej, det er gennemkomponeret musik.

—Skal bigband blive ved med at forsøge at opnå ansættelser og institutionalisering ligesom klassiske ensembler og symfoni-orkestre?

—Ja, det vil jeg mene, men forskellen er at klassisk musik i dag er langt mere levende end jazz. Det er selvfølgelig godt for studerende at prøve kræfter

—Denne her ting med improvisation og frihed er en fuldstændig misforståelse.

Sådan er det bare! Se på Miles og Coltrane eller på rock. Jeg var der, da den begyndte i 1964 og den var færdig i 72.

—Skal vi holde bigband-musikken i live ved at opføre den som klassisk musik? Alt er jo indspillet og tilgængeligt i masser af versioner?

—Forestil dig at vi ikke kunne høre klassisk musik indspillet, uden at folk improviserede og lavede nye versioner af det. Klassisk musik fungerer, fordi vi kan høre det live, som det er skrevet, og jeg tror – selv om alle i jazz-verdenen hader mig, når jeg siger det – nej, jeg insisterer på at de originale jazz-kompositioner skal spilles, ligesom klassisk musik. Du burde ikke kun kunne høre Stan Getz indspillet. Du burde kunne gå til en koncert og høre Stan Getz spillet live.

—Denne musik skal opføres live som oprindeligt spillet, selv om det er imod jazz-konventionerne. Mostly Other People Do The Killings version af KIND OF BLUE er *cool*.

—Forestil dig en koncert på konservatoriet, hvor de klassisk-studerende skal spille jazz, og de jazz-studerende skal spille klassisk. De klassisk-studerende vil kunne lyde fuldstændigt som Coltrane, mens de jazz-studerende bare lyder af lort. Hvis man byttede roller, og de klassiske skulle improvisere en klaverkoncert, og jazz-musikerne skulle spille en Charlie Parker-solo vil resultatet naturligvis være modsat. Denne her ting med improvisation og frihed er en fuldstændig misforståelse. Jazz begyndte på en helt anden måde. Jazzen

erobrede verden med en bestemt lyd, frasering og rytme.

—Jeg har studeret Duke Ellingtons originale manuskripter på Smithsonian i Washington og halvdelen eller mere af denne musik er improviseret.

—Jeg ved det, men det band spillede sammen i 40-50 år og kan ikke sammenlignes med det, vi taler om her.

—Jeg har været med til at genskabe Ellingtons musik, inklusive de improviserede partier, og jeg har oplevet at opførelserne savner den nødvendighed og det nærvær, som jeg oplever, når jeg lytter til originalerne.

—Jazz var frihedens stemme. Det må man aldrig glemme. Efter Anden Verdenskrig sendte den et budskab ud i hele verden, og fordi den ikke længere bærer det budskab, kan man sige, at den ikke eksisterer mere. Kulturelt og socialt har den ingen relevans længere. Det er forbi. ■

Læs også interviewet af Mathias Rüegg fra 2004 i Jazz Special #79.

med bigband-formatet, og i dag har ethvert konservatorium et eller flere. Der er bare ikke nogen, som gider lytte til dem – det er et faktum.

—Enhver jazzfestival har ét bigband på programmet, men det er altid et lokalt amatør-bigband til €1000. Selv Carla Bley og Maria Schneider kan ikke have et fast turnerende orkester i dag. Vienna Art Orchestra var vist det sidste bigband, der virkelig turnerede. Det er ikke som i klassisk musik, hvor man insisterer på at bevare symfoniorkestre for at kunne spille den musik, der er skrevet for dem. Bigband er bare forsvundet.

—Måske er bigbandet blot et musikhistorisk appendix eller en blindgyde?

—Man kan ikke blive ved med at udvikle en genre, der allerede har nået sit højdepunkt.

Hvis du ser på hvilke operaer, der opsættes i dag, så er de alle skrevet i det 19. århundrede. Efter Wagner, Strauss og Mahler nåede musikken et punkt, hvor den ikke kunne udvikles mere.